

Svensk studie viser at vaksiner beskytter mot long covid

Foto: iStock.com

I fjor meldte NTB at vaksine ikke stopper senvirkninger etter covid-19, såkalt long covid. Nå viser en ny studie fra Gøteborgs universitet det motsatte: Personer som er vaksinerte har betydelig lavere risiko for å bli rammet av long covid etter en covid-infeksjon. Resultatene viser også at effekten øker med antall vaksinedoser.

– Dette gir økt tillit til at det er en sikker effekt av vaksinasjon på risikoen for å få senfølger, sier FHI-forskningsjef Signe Flottorp til Dagens medisin. Studien ble nylig publisert i det vitenskapelige tidsskriftet BMJ.

Allerede i oktober meldte NRK at norske forskere trodde vaksinen har effekt på long covid.

– Ifølge vår forskning gir den noe beskyttelse. Vi hadde selvsagt håpet at den hadde virket enda bedre. Jeg tror likevel omfanget av long covid ville blitt redusert hvis flere tok vaksinen i høst, sa forsker Arne Søraas ved Oslo universitetssykehus til NRK.

Nå tyder altså en ny svensk studie på at dette er tilfelle. Studien viser at de som var vaksinert mot covid-19, hadde betydelig lavere risiko for å bli rammet av long covid.

Studien inkluderer alle registrerte tilfeller av voksne som fikk covid-19 for første gang mellom desember 2020 og februar 2022 i de to største regionene i Sverige, Stockholm og Västra Götaland.

Studien inkluderer over en halv million personer.

Litt over halvparten hadde tatt en eller flere vaksinedoser før de fikk covid. Resten var uvaksinerte da de fikk sin første infeksjon.

Da forskerne undersøkte long covid i de to gruppene, så de klare forskjeller.

I den vaksinerte gruppen fikk 0,4 prosent en long covid-diagnose i oppfølgingsperioden. Blant de uvaksinerte var andelen 1,4 prosent.

De svenske forskerne fant også ut at risikoen hang sammen med antall vaksinedoser.

Jo flere doser, jo lavere er risikoen, ifølge studien.

– Videre studier bør vurdere om tilleggsvaksinasjoner gir tilsvarende økende beskyttelse over tid mot long covid som eventuelle komplikasjoner etter covid-infeksjon, sier forsker Fredrik Nyberg ved Gøteborgs universitet i en pressemelding.

Forskerne så ingen signifikante forskjeller mellom ulike vaksiner mot covid-19.

Ifølge NHI får opptil 20 prosent av dem som har vært syke med korona, long covid. De har fremdeles symptomer 12 uker etter at de var syke, noe som også omtales som senfølger av covid-19.

De vanligste er utmattelse, pustevansker, endringer i smaks- og luktesans, søvnproblemer, hjernetåke, hjertebank og problemer med å være i oppreist stilling.

KILDE:

1. Lisa Lundberg-Morris m.fl: Covid-19 vaccine effectiveness against post-covid-19 condition among 589 722 individuals in Sweden: population based cohort study. BMJ. November 2023.

NTF er blitt medlem av Rådet for psykisk helse

23. november ble Den norske tannlegeforening (NTF) opptatt som nytt medlem i Rådet for psykisk helse.

NTF begrunnet sitt ønske om medlemskap med at de ønsker å vise hvordan munnhelsen henger sammen med resten av kroppen, også vår psykiske helse, og vil fronte sin kunnskap gjennom å være en del av vår paraply, skriver Rådet for psykisk helse.

–Vi vil bli medlem av Rådet for psykisk helse for å få frem sammenhengen mellom munnhelse og psykisk helse, og tenker at vi må få frem tannhelserettighetene til

sårbare grupper slik at de kan få dem bedre innfridd. Det ligger så mye i et smil, sa presidenten i NTF Heming Olsen-Bergem i sitt innlegg til årsmøtet i Rådet for psykisk helse.

–Vi er glade for at NTF nå er nye medlemmer hos oss, og ønsker dem velkommen som ny medlemsorganisasjon. Vi gleder oss til å utveksle kunnskap om hvordan munnhelse og tannhelse henger sammen, og til å videreutvikle det gode samarbeidet vi allerede har hatt gleden av gjennom andre prosjekter, sier generalsekretær i Rådet for psykisk helse Tove Gundersen.

Til sammen er det nå 34 medlemsorganisasjoner i Rådet for psykisk helse, som er en frittstående paraplyorganisasjon som skal være en pådriver for god psykisk helse. Rådet skal styrke, støtte og bidra til forebygging, forskning, opplysning, kvalitetsutvikling, medvirkning og inkludering. Rådet jobber for et samfunn som bidrar til god psykisk helse for alle.

Barn med cøliaki får dårligere tenner av melk

Foto: Mhaela Marthinussen

Forskere i Bergen har funnet en klar sammenheng mellom melk og emaljeskader hos barn. – Overraskende, sier lederen i Cøliakiforeningens fagråd til nrk.no.

Ett av tre norske barn har emaljeskader. Dessuten har opptil 50 prosent av barn med cøliaki problemer med dette, noe som medfører dårligere tannhelse.

Men dette skyldes ikke at foreldre er dårlige med tannpussen.

Nå kan forskere ved Haukeland universitetssjukehus og Universitetet i Bergen for første gang slå fast at emaljeskader skyldes en autoimmun reaksjon.

– Dette kommer som en overraskelse for oss alle, sier Trond Sundby Halstensen, leder i Cøliakiforeningens fagråd.

Forskningen viser at mennesker med cøliaki reagerer på proteinet kappa-kasein, som finnes i kumelk.

– Man kan egentlig tidfeste når dette «angrepet» har funnet sted, ut ifra hvilke tenner som har skader, sier professor og overlege Eystein Husebye, som er en av forskerne bak studien.

Professor Anette Wolff og professor Eystein Husebye har forsket på dette i over ti år. Nå blir studien publisert i det prestisjetunge tidsskriftet Nature.

Det anslås at 1.5 prosent av nordmenn har cøliaki. I tillegg tror man at tre av fire er udiagnostisert.

På samme måte som cøliakipasientene reagerer på gluten i kosten og får tarm-skade, reagerer de på melkeproteinene og får tannskader.

Disse skadene skjer når emaljen dannes, altså før barna er fylt ti år.

For at skadene skal oppstå må barnet ha fått cøliaki innenfor det tidsrommet, og tidspunktet skadene har skjedd kan de datere, nesten på samme måte som ved årringer i trær.

Forskerne ser de samme skadene hos voksne som har fått cøliaki-diagnosen i senere tid.

Tannemalje er et hardt, hvitt stoff som dekker tanna. Emaljen begynner å dannes allerede før du blir født, og er ferdig utviklet når barn er rundt ti år. Emalje er kroppens hardeste stoff, og skader mot den kan ikke repareres av kroppen når emaljen først er dannet. Det vil si at det lages ikke ny emalje, så eventuelle skader er irreversible.

Forskerne begynte å undersøke dette i forbindelse med at de fant emaljeskader i en annen, svært sjelden sykdom, som heter autoimmunt polyendokrint syndrom type I (APS-I).

Der fant de at nesten alle pasientene hadde emaljeskader.

– Så begynte vi å tenke oss om hvilke andre sykdommer som har samme type emaljesvikt? Jo, det er cøliaki, sier professor og forsker Anette Wolff.

Studien har sett på 28 pasienter med APS-I, 48 voksne med cøliaki, og 21 barn med cøliaki.

– Styrken i studien ligger ikke i antallet, men i de grundige studiene som er gjort for å finne forklaringen på hvorfor emaljesvikt oppstår, sier Wolff.

Nå blir det lettere å diagnostisere cøliaki på et tidligere tidspunkt enn man har kunnet før, fordi tannlegene kan fange det opp.

– Dette kan altså være inngangsporten til finne ut at noen har cøliaki, sier Husebye.

Cøliaki er en autoimmun sykdom som gjør deg overfølsom for gluten. Spiser du glutenholdig mat blir tynntarmens slimhinne betent og næringsstoffene fra maten kan dermed bli mangelfullt absorbert. Dette kan føre til en rekke symptomer og helseproblemer. Gluten er et protein som finnes i hvete, rug, bygg og spelt.

Tarmen er den delen av kroppen som påvirkes mest ved cøliaki, men sykdommen kan påvirke andre deler av kroppen også.

Foreløpig er det ikke sikkert at barna må kutte ut melken, men det kan være en mulig konsekvens av funnet.

– Man kan tenke seg at de barna kan få melk uten dette kappa-kaseinet, og kanskje

det kan hindre at denne emaljeskaden utvikler seg videre, sier Husebye.

Men det er lettere sagt enn gjort. For ifølge Ellen Ulleberg, fagsjef i Melk.no, så kan man ikke lage melk uten dette proteinet.

– Melken er sammensatt av mange proteiner som er koblet sammen, og kappa-kasein er nødvendig for at de skal holde seg samlet. Uten det proteinet, så vil ikke melk være melk, sier hun.

Proteinene finnes ikke bare i kumelk, men også i geitemelk og morsmelk. I tillegg er det en del i en rekke andre meieriprodukter som ost og yoghurt.

– Jeg har verifisert dette med fagmiljøene på Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, og de forteller at de heller ikke kjenner til meieriprodukter uten kappa-kasein. I hvert fall ikke som har blitt analysert.

At folk med cøliaki får emaljeskader, er ikke nødvendigvis noe nytt, ifølge Sundby Halstensen.

Men det som er nytt nå er at årsaken er funnet.

Det er tidligere vist at antistoffene mot gluten kan påvirke emaljedannelsen, og nå viser denne forskningen at også danner antistoffer mot melkeproteinene.

Funnet er viktig for videre forskning på fenomenet.

Trond Sundby Halstensen, leder i Cøliakiforeningens fagråd, sier han gleder seg til å få vite mer.

– Jeg synes det er veldig gøy at man tar tak i denne problemstillingen, sier han.

KILDE:

1. Gruber, Y., Wolff, A.S.B., Glanz, L. et al. Autoimmune amelogenesis imperfecta in patients with APS-1 and coeliac disease. Nature (2023). <https://doi.org/10.1038/s41586-023-06776-0>

maxfac DENTAL – vi gjør implantat-Norge billigere!

A-Oss fra kr 495

- Bovint ben
- 100% hydroksyapatitt (HA)
- Utmerket volumstabilitet

Q-Oss+ fra kr 450

- Alloplastisk (syntetisk) materiale (ikke fra dyr)
- 20% HA og 80% β -TCP

OssMeM fra kr 890

- Kollagenmembran
- Ca 4 mnd resorpsjonstid

OSSTEM

En av verdens største implantat-produsenter – produserer 4,7 mill implantater pr år

Fixtur kr 1.995

- SLA-overflate
- 1,4% failure-rate
- Fullverdig implantatprotetikk